

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

Quando possit Episcopus absoluere ab excommunicatione contracta ob
Clerici percussione. Cap. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

tio de reuocatione facultatis absolueudi, non verò de dispensatione; & ideo cum sint res distincte, non est facienda extensio de vna ad aliam, vt obseruat Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 3. pu. 7. num. 14: vbi etiam dicit, Episcopum posse in tali casu dispensare tam circa vsum ordinum susceptorum, quam circa susceptionem ipsorum ordinum, quãdiu delictum est occultum: ob- tenta tamen prius à Summo Põ- nificè absolutione ab excommuni- catione, Dian. par. 7. tr. 2. ref. 251

Notandum tamen est, quod quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæresi suspectis, vel hæresim abiurantibus nunquam se extendit ad potestatem audien- di cõfessiones secularium. ex Le- creto Pauli IV. apud Barbof. loco cit:

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus absolvere potest ab excommunicatione percussorem clericum, quando percussio est leuis
- 2 Quæ dicatur leuis, & quæ grauis percussio.
- 3 Iniuria, quæ ex se sunt leuis, aliquando ex circumstantijs graues fiunt.
- 4 An Episcopus absolvere possit Iudicem laicum, vel eius Apparitores percutientes clericum.
- 5 Iudex laicus remittens clericum ad Iudicem ecclesiasticum cum ignominia, incidit in excommunicationem cap. si quis suadente.
- 6 In dubio percussio, seu iniu-

ria censenda est grauis.

- 7 An Superiores regulares absolvere possint suos subditos ab huiusmodi excommunicatione.
- 8 Moniales ab Episcopo absoluntur, etiam si percussio sit grauis.
- 9 An Pralati Episcopis inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possint ab hac excommunicatione absolvere.
- 10 Percussio, quæ in se est grauis, aliquando fit leuis ad effectum vt Episcopus possit absolvere. & in quibus casibus id procedat.
- 11 An iniuria, quæ in se est leuis, fiat grauis ratione loci publici.
- 12 An Episcopus possit absolvere ab excommunicatione huiusmodi contracta ab percussione grauem, quando delictum est occultum.
- 13 An possit Iudex eiusmodi absolutionem acceptare pro foro externo.
- 14 An publicus Clericus percussor sit statim vitandus ante sententiam.
- 15 An à sententia declaratoria excommunicationis detur appellatio quoad effectum suspensiuum.
- 16 An si excommunicatus ante declaratoriam compareat humiliter petens absolutionem, sit statim absolendus.
- 17 Quid seruandum sit, si excommunicatus esset absolendus à Papa.

CAP. V.

Quando possit Episcopus absol-
uere ab excommunicatio-
ne contracta ob Cle-
rici percussio-
nem.

1

Communis est cō-
clusio, quod si
percussio est le-
uis, Episcopus
absoluit iure suo;
si verò est gra-
uis, absolutio spe-

ctat ad Papam *cap: peruenit, vbi
DD: de Sent: excomm: quæ autem*

2 percussio dicatur grauis, & quæ
leuis, remittitur arbitrio Iudicis,
qui ex circumstantiis personarū,
locorum, temporum, modi per-
cussionis, & læsionis arbitrari po-
terit *Sylu: in verb: Absolutio 4: in
prin: Bonacini: de Censur: in part:
disput: 2: quest: 3: punct: 6: sect: 5:
num: 8: vers: mediocris, & alij apud
Bellæ: in Disquis: Cleric: tit: de*

3 *Favor: Cleric: can: 6: 3: numer: 34:
nā iniuriæ, quæ ex se sunt leues,
ex circumstantiis aliquando gra-
ues fiunt, vt notatur in contru:
Pij II: quam refert Nau: in mā:
cap: 27: num: 91:*

4 *Vnde si Iudex
laicus, vel Apparitor eius Cleri-
cum deliberatè percutiat, quam-
uis leuiter, percussio cõsetur gra-
uis cap: ff: vero 1: de: Senten: excom:
quod intellige, & vt Iudex, vel vt
minister laicalis iurisdictionis cle-
ricum percutiat, vt: d. Genuens:
in Prax: Archiep: cap: 23: quia*

tunc Iudex laicus, vel Apparitor
non tantum percutit, sed etiam
iurisdictionem in Clericum vsur-
pat *Panor: in d: cap: ff: vero n. 3:
Aul: de Censur: 2: part: cap: 7: di-
spat: 1: dub: 6: vers: nonnulli, si ve-
rò leuiter clericum percuterent
vt priuatæ personæ, absolui pos-
sunt ab Episcopo, Genuens: loco
cit: vbi etiam dicit, quod Iudex
agere præsumitur vt priuatus,
quando absque causæ cogitatio-
ne infert iniuriam.*

Idemque dicendum, si Iudex
laicus remitteret clericū ad Cu-
riam Ecclesiasticam cum ignomi-
nia, ac verecundia, puta sine pal-
lio, manibus ligatis quando po-
puli maxima est frequentia, vel
tubis sonantibus, aut cum catena
in collo, vel raso capite, vel simili
modo in eius opprobrium: tunc
enim grauis iniuria clerico irro-
gatur: & ideò Iudex, & alij ad id
cooperantes inciderent in excō-
municationem *cap: ff: quis suadē-
te 17: quest: 4: vt dicunt DD: quos
refert, & sequitur Yulb: in Prax:
iudic: cap: 43: num: 22: nisi fortè
talis clericus remittatur manibus
ligatis ob aliquod graue delictū
causa custodiæ potius, quā igno-
miniz, vt d. Clar: in Prax: crim:
S: fin: quest: 36: vers: quæro quo-
modo: dummodò in ceteris mo-
destia, & vrbauitas clericis debi-
ta seruetur.*

In dubio autem, an percussio
sit grauis, vel leuis, Iudex ecclesia-
sticus declarare debet, percussio-
nem esse grauem, vt in d. extrap:
Pij II: Obserua tamen, quod in
hoc casu non accipitur atrox in-
iuria

iuria secundum subtilitatem iuris, sed ex consuetudine, ut probatur ex d. extrau. Pij II: in qua percussio cum alapa dicitur leuis, quamuis de iure sit iniuria, grauissima, ut notat etiam Genuens: in Prax: Archiepiscopi: 80: num: 3:

7 Idem dicendum de Superioribus regularibus, qui subditos suos incidentes in excommunicationem d. an: si quis suadente, absolueri possunt, quando iniuria est leuis cap: cum illorum de Sent: excom: quod procedit etiam in nouitio, qui in tali casu à Prælato Monasterii absolui potest glos: in cap: religio 9: quamuis in verbo non possit de Sent: excom: in 8: Riccin Prax: for. Eccles: part: 4: ref: 259. etiam si ante Religionis ingressum in talem excommunicationem incurrit Coninch: de Sacram: disput: 14. dub: 16: nu: 139: Sylu: in verb: Absolutio 4: num: 3: vers: primus est in fin: nisi forte Regularis professus, vel Nouitius clericum secularem percusserit, quia tunc ab Episcopo est absolueudus, ut in d. c: religio.

Si verò excessus esset enormis, ad Sedem Apostolicam est recurrendum, iuxta cit. c. cum illorum: quamquam omnes ferè Religiosi hodiè priuilegium habent absoluedi, etiam si percussio enormis sit, ut obseruat Riccoloco cit: d: ref: 259:

8 Moniales verò siue Clericum, siue se inuicem percutiant, iuxta dispositionem iuris ab Episcopo absoluuntur cap: de Monialibus, ubi glos: de Sent: excom: Abb:

ibidem num: 6: Sylu: in verb: absolutio 4: num: 3: vers: tertius est in fin: etiam si percussio sit grauis, ut infra dicemus.

9 Ceteri autem Prælati Episcopis inferiores habentes etiam iurisdictionem quasi Episcopalem non possunt ab hac excommunicatione absolueri, quamuis iniuria sit leuis, nisi speciale priuilegium à Sede Apostolica obtinuerint Bonacin: de Censur: disp: 2: quest: 4: punct: 3: num: 7: Barbo: de offic: & potest: Episc: part: 2: all: 41: num: 2.

10 E contra verò percussio, quæ in se est grauis, ratione alicuius circumstantiæ aliquando sit leuis ad effectum ut Episcopus possit absolueri: nam si quis se defendendo percuteret clericum, & excederet moderamen tutelæ, licet sit excommunicatus propter excessum, non tamè tenetur ire ad Sedem Apostolicam pro obtinenda absoluteione, etiam si percussio sit grauis, sed potest absolui ab eius ordinario: quia si deberet adire Sedem Apostolicam, puniretur poena ordinaria delicti, quod esset contra Regulas iuris: sicut enim minuitur poena ratione ætatis, vel modicitatis delicti, ita etiã minuenda est ratione intensi doloris, ita Marell: Vulp: in Prax: indic: cap: 1 num: 42: & alij: si verò se defenderet cum moderamine inculpate tutelæ nullam excommunicatione contraheret ob huiusmodi percussionem cap: si verò 1. & cap: ex tenore de Sent: excom: quod etiam procederet, quando percuteret clericum pro defensione.

fione earum personarū, per quas ei fit iniuria, ut sunt vxor, filii, Parentes, Fratres, & Sorores, ut d: *Vulp. loco cit. cap. 1. n. 40.*

Vnde in excommunicationem non incideret inuasus repercutiendo clericum inuasorem: nisi repercuteret clericum, quando non haberet amplius animum repercutiendi, quia tunc vocatur vindicta, & non violentiz repulsiō *cap. 1. in fin. de Sent. excomm. Vulp. ubi supra num. 4. Graff. dec. sur. part. 1. lib. 2. cap. 49. numer. 15:* ubi etiam dicit, quod si non appareat, quis fuerit aggressor, tūc talis percutiens clericum excommunicatione ligatur, quia cōstat, eum manus violentas inieciſſe.

Addit Ricc. in *Prax. for. Eccl. part. 2. ref. 228.* quod si quis percutiat, vulneret, aut occidat clericum turpiter, aut impudicē inuentum cum matre, vxore, sorore, vel filia propria potest absolui ab Episcopo *per tex. in cap. si verò 1. de sent. excomm.* Sed alii tenent, quod licet percutiēs grauius peccet, ab excommunicatione tamen excusatur propter vehementem passionem, ac dolorem, modò percutiat in continēti, & non ex interuallo *glos. in d. cap. si quis suadente verb. violentas Sylu. in verb. Excommunicatione 6. n. 6. vers. Decimo. & communem dicit Bonacin. de Censur. disp. 2. q. 4. pun. 4. nu. 6. & alij DD. relati in Synag. comm. opin. tit. de Adult. & c. cap. 6.* quod procedit, etiam si non inueniat Clericum in ipso turpi actu, sed vel amplexā-

tem, aut osculantem, aut in loco suspecto, ut si solus inueniatur cōsola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo addit rationabilis suspicio *Nax. cap. 27. n. 24. Bonacin. loco cit. num. 8. & alij communiter,* vel si inueniat loquentem cum sua vxore, quando illum prius ter admonuerat, & ipse noluit desistere *secundam DD. quos refert Barbof. in d. cap. si verò nu. 7. Bonacin. ubi sup. nu. 8.*

Hinc Ricc. in *Prax. ut supra part. 3. ref. 64.* ab excommunicatione excusat quemdam Adolescentem, qui Clericum tentantem de crimine nefando vulnerauit.

Limita, quando non ex subita passione, sed matura deliberatione etiam sine temporis interuallo Clericum percuteret; quia tūc non excusatur ab excommunicatione *Sylu. in verb. excommunicatione 6. n. 6. vers. Decimo.*

Limita 2. si id faceret per interpositam personam *Ricc. in Prax. p. 2. ref. 228.*

Limita 3. quando percuteret Clericum inuentum cum filia, adoptiua, vel cum aliis consanguineis, seu coniunctis in remotiori gradu: tunc enim excommunicationem incurreret, quia *tex. in d. cap. si verò,* excipit tantū matrem, vxorem, sororem, & filiā, propriam *glos. ibidem ver. matre Barbof. n. 8. Nau. d. cap. 27. nu. 84. Sylu. loco cit. Bonacin. d. disp. 2. q. 4. pun. 4. nu. 6. in fin. Lexan. in Summ. qq. Reg. tom. 3. verb. Clericus. nu. 9.*

Qua-

11 Quæres, an iniuria, quæ in se
est lenis, fiat grauis ratione loci
publici? Resp. negatiuè, nisi in se
sit aliquo modo notabilis, & ge-
neret aliquod magnum scanda-
lum, ut post Lap. & Card. dicit
Nau. in man. cap. 27. num. 92. Ricc.
in Prax. for. Eccles. part. 1. ref. 446.
Genuens. in Prax. Archiepisc. c. 80.
& alii, quos refert, & sequitur
Dian. part. 1. tract. 16. ref. 21. con-
trariam tamen tenet glos. in cap.
cum illorum verb. mutilatione de
Sent. excomm. Sylu. in verb. absolu-
tio 4. in princ. Bonacin. de censur.
disput. 2. quæst. 4. punct. 5. num. 8.
vens. grauis percussio, & alij apud
Barbos. de offic. & potestat. Episcop.
part. 2. allegat. 41. num. 5.

12 Quæres 2. an possit Episcopus
absoluere ab huiusmodi excom-
municatione contracta ob per-
cussionem grauem, quando deli-
ctum est occultum, nec deductum
ad forum contentiosum iuxta
Conc. Tridentin. sess. 24. de ref. c. 6.
Affirmatiuè respondent DD. quos
refert, & sequitur Bonacin. de Co-
sur. disput. 2. q. 4. punct. 5. num. 19.
vbi etiam dicit, quod talis excom-
municatus ab Episcopo absolutus
non tenetur postea adire Papam,
vel Legatū, cum simpliciter fue-
rit absolutus ex privilegio d. Con-
cilij.

13 An verò possit Index eiusmodi
absolutionem pro foro exter-
no acceptare, si delictum deinde
fiat publicum? Respondeo quod
potest, si velit; nam potest etiam
cum tamquam irregularem pu-
niri, si dum eius excommunica-

tio notoria fuit, celebrauerit etiam
post huiusmodi absolutionem:
quia in tali casu, in facie ecclesie
à sacris abstinere debet ac si ab-
solutus non esset, quamdiam de e-
ius legitima absolutione publice
non constet, ut dicit Layman. de
Censur. in commun. tractat. 5. cap.
7. num. 7.

14 Quæres 3. an publicus Clerici
percussor sit statim vitandus an-
te sententiam Iudicis? Resp. ne-
gatiuè, sed expectanda est Iudi-
cis sententia: quia, ut vitetur pu-
blicus percussor Clerici, requiri-
tur, ut nullo modo possit occultari,
aut per aliquod remedium
iuris excusari, ut in extrau. Ad
evitanda, quam refert Nau. in
man. cap. 27. num. 35. hoc autem
per sententiam declarandum est,
cum potuerit talis reus percutere
ab sui defensionem, vel ob aliam
legitimam causam, ita Dian. par.
5. tractat. 9. resol. 61. vbi citat Co-
uar. in cap. Alma mater par. 1. §. 2.
num. 7. Celestin. in Comp. Theol.
moral. tractat. 3. cap. 9. diffi. 3.
& alios.

15 Quæres 4. an à sententia de-
claratoria excommunicationis
detur appellatio quoad effectum
suspensiuum? Resp. affirmatiuè:
tum quia potuit Index iniuste de-
clarare: tum quia iura reiiciunt
appellationem, quando interpo-
nitur à sententia excommunica-
tionis, ut in cap. is cui §. sane de
Sent. excomm. in 6. non autem
quando interponitur à declara-
toria incurtus censurarum glos.
communiter recepta in cap. cupien-

tes §. quod si per viginti in verb.
 priuatos de elect. in 6. Nau. consi-
 num. 5. de Sent. excomm. & commu-
 nem dicit Genuens. in Prax. Ar-
 chiep. cap. 22. num. 1. & 2. & alij
 apud Barbof. in cap. peruenit 13. de
 Appellat. Bonacin. de Censur. disp. 1
 quest. 1. punct. 2. num. 7. & 8. vbi
 etiam dicit, quod huiusmodi ap-
 pellatione impedit denunciationem,
 nisi delictum sit adeo notum, vt
 nulla possit tergiversatione cela-
 ri: tunc enim non licet appellare,
 vt in d. cap. peruenit. Sed alij in-
 distictè tenent, excommunicatū
 pendente appellatione & declara-
 toria posse denunciari, seu ceda-
 lones affigi, quia talis denuncia-
 tio, seu Cedula non affixio nihil
 aliud est quam sententiz manife-
 statio, siue potius executionis
 promulgatio, non autem execu-
 tio, quia excommunicatio seculum
 trahit executionem; & ideo per
 huiusmodi denunciationem ex-
 communicatus amplius non liga-
 tur, quam antea, ita Genuens. loco
 cit. num. 2. Ricc. in Prax. for. Eccl. 1.
 part. 4. resolut. 18. per text. in
 cap. pastoralis §. verum de Ap-
 pellant.

Si verò appellatio ex legitima
 causa interponatur, antequam
 excommunicatio, vel declarato-
 ria feratur, tunc Iudex neque ex-
 communicare, neque declarare
 potest, dummodo delictum non
 sit publicum, aut notorium cap.
 per tuas de sent. excom. cap. solet, &
 cap. Venerabilibus §. sed si ex cau-
 sa eod. tit. in 6. cap. peruenit. & e.
 pastoralis §. verum ex. de Appell.

& ideo reus citatus ad allegandā
 causam quare excommunicari
 vel excommunicatus declarari non
 debeat, non est statim excommu-
 nicandus, vel declarandus, sed ex-
 pectari debet, per decem dies,
 quia iura ante huiusmodi senten-
 tias reo appellandi beneficium
 concedunt, vt d. Ricc. in Prax.
 vt supra part. 4. ref. 18. qui ibidem
 ref. 26. addit, hoc etiam procedere,
 quando quis ante sententiam
 iter arripuit ad Superiorem, quod
 vim appellationis habet; valeret
 tamen excommunicatio, vel de-
 claratoria lata intra decem dies,
 si reus non appellauerit iuxta
 glos. in d. cap. venerabilibus §. por-
 ro in verb. Appellatum de Senten.
 excom.

16 His adde, quod si compareat
 excommunicatus, antequam affi-
 gantur Cedulae, & humiliter
 petat absolutionem, & satisfac-
 tionem offerat, statim est absol-
 uendus propter mala quae seculum
 affert excommunicatio cap. qua
 fronte, vbi glos. de Appellat. quod
 in delictis leuibus praecipue locū
 habet: nam in casibus grauiori-
 bus expedit, vt tales excommuni-
 cati declarentur, donec satisfecerint,
 vt ipsi abstineant in futurū,
 & alii terreantur iuxta clem. 1. §.
 & quia de Pen. Genuens. in Prax.
 cap. 23. num. 1. Ricc. in Prax. for. Ec-
 cl. part. 4. ref. 16. Satisfactio autē
 versatur circa aestimationem dā-
 ni, & interesse, non aestimationem
 iniuriae, vt d. Marcell. Vulp. §. 1.
 Prax. Iudic. capit. primo, nu-
 mer. 52.

17 Notandum est etiam, quod ubi quis esset absolvendus à Papa, si post declarationem humiliter petat, remoueri cedulones, solet ei concedi terminus unius, vel duorum mensium ad obtinendam absolutionem; & interim remouentur cedulones, dummodò dum se contineat, præstita cautione: quo termino elapso de nouò affiguntur, nisi presentauerit absolutionem, & ita seruari in tribunalibus Ecclesiasticis dicit Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. res. 17. Genues. ubi supra cap. 23. numer. 13.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus ab excommunicationibus Papæ reseruatim absoluit eos, qui ob iustum impedimentum Sedem Apostolicam adire nequeunt.
- 2 Qui temporali detinentur impedimento, debent illo cessante se Apostolicæ Sedi presentare, secus si perpetuum habeant impedimentum.
Qui censentur habere impedimentum perpetuum, seu temporale, ibidem.
- 3 Pueri, qui in puerili ætate in excommunicationem Papæ reseruatam inciderunt, absolui possunt ab Episcopo absque onere se presentandi Sedi Apostolicæ.
- 4 Veniens ex suo artificio, quo iter agendo uti non potest, absolui potest ab Episcopo.
- 5 Quinam veniant nomine pauperum.

- 6 Delicati, aut multum potentes non sunt Romam mittendi, sed prius consulendus est Papa.
- 7 An Episcopus possit absolutionem ab huiusmodi excommunicationibus alteri committere.
- 8 An habentes priuilegium absoluedi a censuris Papæ reseruatim possint hanc facultatem alteri committere.
- 9 In certis casibus absolvere nequeunt habentes huiusmodi priuilegium.
- 10 Declarantur constitutiones Gregorij XIII. & Clementis VIII. editæ contra provocantes ad duellum.
- 11 An possit ab huiusmodi excommunicationibus Episcopus absolueri, si excommunicatus adire potest Legatum.
- 12 Quid si adire potest alium habentem priuilegium in dictis casibus absoluedi.

CAP. VI.

An, & quando Episcopus absolvere possit ab excommunicatione publica Papæ reseruata.

Doctores cõmuniter tenent, posse Episcopum absolueri à censuris Papæ reseruatim etiam in bulla Censuræ contentis eos, qui ob iustum impedimentum sedem Apostolicam adire non possunt: tunc enim illa potestas ordinaria, quæ sublata erat ei per reseruationem, restituitur existens.